

– 2009. – № 10. – С. 17-21.

2. Кирсанов В.А. Диверсификация как способ уменьшения финансовых рисков коммерческого предприятия / В.А. Кирсанов // Экономическая безопасность России: вызовы XXI века. Материалы международной научно-практической конференции. отв. ред. И.А. Сушкова. – 2016. – С. 422-427.

3. Плисюк Т.Г. Обґрунтування підходів до диверсифікації ризиків підприємств / Т.Г. Плисюк, А.О. Князевич // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Випуск 2 (53). – С. 119-123.

Ярослав Костецький

Тернопільський національний економічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Стрімкий розвиток науки призвів до створення значної кількості ефективних методів боротьби зі шкідниками і хворобами рослин, підвищення урожайності, продуктивності тварин. Використання нових відносно дешевих, зручних у транспортуванні і використанні засобів призвело до значного збільшення виробництва продукції.

Органічне землеробство як окремий вид ведення сільського господарства почав активно розвиватись з 40-х років XX століття в Америці та Європі, як відповідь на безконтрольне використання синтетичних добрив, інсектицидів та інших хімічних засобів.

Австрійський учений Р. Штейнер вважається ініціатором органічного виробництва у Європі та світі, який в 1924 р. презентував свій курс біодинамічного господарювання. Проте, у різні часи в кожній державі були прихильники дбайливого та бережливого ставлення до природи. Серед них можна виділити поляка Д. Хлаповського, українського агронома І. Овсінського, француза Л. Буше та багато інших.

У своїй книзі «Сільськогосподарський заповіт» (1940) британський ботанік Альберт Говард звертав увагу на втрату родючості ґрунтів, викликану значним зростанням урожайності і продукції тваринництва, що призвело до втрати гумусу та розбалансування методів ведення сільського господарства, збільшення захворювань рослин і тварин, втрати ґрунту в процесі ерозії. А. Говард стверджував, що сухі втрати можуть бути усунені лише шляхом підтримки родючості ґрунтів в процесі виробництва гумусу з рослинних і тваринних відходів, компостування [1].

Згідно концепції, прийнятої Міжнародною конфедерацією рухів за органічне сільське господарство (IFOAM- International Federation of Organic Agriculture Movements), органічне сільське господарство слід розглядати як виробничу систему, яка підтримує у нормальному стані ґрунти, екосистеми та людей і базується на природних процесах, біорізноманітності і природних циклах, характерних для певної території без застосування ресурсів з побічними ефектами. І як наслідок, об'єднуючи у собі традиції, інновації і науковий підхід, створюють справедливі взаємовідносини, забезпечують достойний рівень життя для всіх зацікавлених сторін. Діяльність IFOAM базується на чотирьох принципах:

- принцип здоров'я передбачає підтримку та покращення ґрунтів, рослин, здоров'я тварин, людей і планети як єдиного цілого і неподільного;
- принцип екології, що базується на засадах природних екологічних систем і циклів, співпрацюючи і підтримуючи їх;
- принцип справедливості як забезпечення справедливості з врахуванням зовнішнього середовища та життєвих можливостей;
- принцип турботи, управління органічним сільським господарством повинно бути відповідальним за здоров'я і благополуччя нинішніх та майбутніх поколінь [2].

Правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської

продукції та сировини, функціонування ринку органічної продукції та сировини визначено у Законі України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини». В ньому вказано, що на відміну від традиційної (неорганічної) продукції, яка виготовлена за загальноприйнятими технологіями виробництва сільськогосподарської продукції, де можна використовувати будь-які хімічні засоби захисту, в органічному виробництві виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів (ГМО), консервантів тощо [3].

Отже, органічне сільське господарство як форма ведення сільського господарства, передбачає відмову від використання синтетичних мінеральних добрива, консервантів, штучних барвників, стимуляторів росту, гормонів, антибіотиків, ароматизаторів, стабілізаторів, підсилювачів смаку. З метою підвищення урожайності сільськогосподарських культур, боротьби з шкідниками і бур'янами, в організації органічного виробництва слід якнайповніше застосовувати сівозміни, органічні добрива, сидерати, органічні рештки рослин.

Органічним сільським господарством у світі охоплено 43,7 млн. га сільськогосподарських земель (майже 1 % від усіх сільськогосподарських земель) у 172 країнах. Загальний обсяг реалізації органічної продукції становить 80 мільярдів доларів США в 2014 році. Перша п'ятірка країн з найбільшою площею органічного землеробства належить Австралії (17,2 млн. га), Аргентині (3,1 млн. га), США (2,2 млн. га), Китаю (1,9 млн. га) та Іспанії (1,7 млн. га). Найвищу питому вагу органічного землеробства мають Фолклендські острови (36,3 %), Ліхтенштейн (30,9%), Австрія (19,4 %), Швеція (16,4 %) та Естонія (16,2 %) [4].

За прогнозами НААН України, площі сільськогосподарських угідь, сертифікованих відповідно до органічних стандартів у 2015 р. повинні зрости до 5 % і у 2020 р. до 7 %, а також зростання частки органічної продукції до 7 % у 2015 р. і до 10 % у 2020 р. [5, с. 8].

Однак, на початок 2016 р. в Україні нараховувалось лише трохи більше 210 підприємств зайнятих органічним виробництвом із площею 410 тис. га, що становить 1 % від усіх сільськогосподарських угідь, тобто на рівні світового показника.

Розвиток вітчизняних органічних продуктів у найближчій перспективі буде стримуватись через не сформованість інфраструктури органічного агропродовольчого ринку, його складових елементів, що повинні забезпечувати взаємозв'язок між окремими елементами органічного ринку та сприяти вільному переміщенню органічної продукції, забезпечуючи безперервність процесу відтворення та ефективне функціонування сфер кінцевого споживання [6, с.12-13]. Ситуація ускладнюється зниженням купівельної спроможності населення та високими цінами на оргпродукцію.

Збільшення виробництва органічної продукції певною мірою вирішить питання екологічної загрози з однієї сторони, і забезпечить населення доброякісними продуктами харчування - з іншої. Продукція органічного виробництва є достатньо затребуваною і в даний час. Основні її споживачі – забезпечені люди, молоді батьки, частина сучасної молоді, вагітні, хворі та інші особи, які піклуються про своє здоров'я.

Враховуючи значний потенціал для розвитку органічного виробництва, створення повноцінного вітчизняного ринку органічної продукції та продуктів харчування, інтегрування у європейську та світову спільноту виробників і споживачів органічної продукції вимагатиме проведення ряду невідкладних обов'язкових заходів:

- приведення вітчизняного законодавства у сфері виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, функціонування ринку органічної продукції щодо стандартів агровиробництва органічної продукції у рамках правил і норм, що діють у ЄС та СОТ;
- розширити та доповнити систему державної допомоги виробникам органічної

продукції;

- забезпечення населення достовірною інформацією щодо складу та безпечності харчових продуктів.

Література

1. Howard Albert. An Agricultural Testament. Oxford University Press, London. 1943.
2. Принципи, затверджені IFOAM щодо органічних продуктів. Режим доступу: (<http://www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/principles-organic-agriculture>)
3. Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 03.09.2013 № 425-VII
4. Yearbook "The World of Organic Agriculture". Режим доступу: (<http://www.organic-world.net/yearbook/yearbook-2016.html>)
5. Лупенко Ю.О., Месель-Веселяк В.Я. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. К.: ННЦ ІАЕ, 2012. - 182 с.
6. Дудар Т.Г, Дудар О.Т. Розвиток органічного агровиробництва як основа забезпечення якості і безпечності сільськогосподарської продукції в Україні/ Т.Г. Дудар, О.Т.Дудар// Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. Випуск 1 (1), 2014. – С.11-15.

Олексій Красноручий

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

ІДЕНТИФІКАЦІЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРУКТУР ЦІЛЬОВИХ РИНКІВ ПРОДУКЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ринок будь-якого товару є динамічною системою, характеристики якої визначають як ефективність діяльності його суб'єктів, так і повноту виконання основних функцій самого ринку. Не є виключенням і ринок сільськогосподарської продукції. Проте, негармонійний характер розподілу доходів між суб'єктами сфер виробництва та обігу сільськогосподарської продукції є, одночасно, наслідком проблем функціонування внутрішнього ринку та головною перешкодою його ефективного розвитку.

Вивчення особливостей функціонування суб'єктів маркетингової інфраструктури внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції та характеристик їх взаємодії з товаровиробниками складає основу опрацювання заходів, спрямованих на гармонізацію відносин учасників ринку та підвищення результативності його функціонування. Слід зазначити, що об'єктовим ринкам сільськогосподарської продукції притаманна диференційована структура каналів розподілу. При цьому ключовим критерієм повноти та досконалості реалізації економічних інтересів є ефективність виробничо-комерційної діяльності.

Для оцінки результативності діяльності товаровиробників та посередників на найбільш типових товарних ринках сільськогосподарської продукції в дослідженні нами використаний питомий показник обсягу реалізації продукції на одиницю повних витрат на кожному етапі товароруху. Характер розподілу значень даного показника може бути описаний певною функцією, значення залежної змінної якої визначаються значеннями періоду часу та порядковим номером стадії розподілу продукції, зважаючи при цьому на те, що окремі стадії розподілу обслуговуються функціонально відокремленими групами операторів ринку.